

УДК 35.072:37.018

DOI <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2026.34.40>

РОЛЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У ФОРМУВАННІ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ТА ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДІ

Найда Інна,

кандидат наук з державного управління, доцент,
декан економіко-правового факультету
Київського кооперативного інституту бізнесу і права
ORCID ID: 0000-0001-7296-7884

Статтю присвячено дослідженню ролі органів державної влади у формуванні духовно-моральних і патріотичних цінностей молоді в умовах сучасних суспільних трансформацій, глобальних викликів та соціально-політичних змін.

Аналізується, як державна молодіжна політика, нормативно-правові акти та практичні ініціативи впливають на розвиток національної свідомості, громадянської відповідальності та активної участі молодого покоління у житті держави.

З'ясовано, що в періоди соціально-політичних потрясінь, воєнних конфліктів та загроз національній безпеці значення патріотичних і духовно-моральних орієнтацій молодого покоління істотно зростає. У цьому контексті їх цілеспрямоване формування стає одним із найважливіших завдань державної молодіжної політики, адже саме стійкі цінності визначають соціальну стабільність, активну громадянську позицію та довгостроковий розвиток держави.

У статті розкрито основні прояви патріотизму як державної цінності серед молоді, зокрема любов до Батьківщини, повагу до історичного минулого, формування національної свідомості, громадянської відповідальності та шанобливе ставлення до державної мови. Зазначено, що любов до Батьківщини передбачає усвідомлену належність особи до держави, прийняття нею сукупності прав, свобод і обов'язків, а також готовність діяти в інтересах суспільства та держави.

Показано, що патріотизм є соціально-історичним явищем, зміст і форми прояву якого змінюються залежно від історичних умов, суспільних викликів та інтересів соціальних груп.

Описано, що патріотизм як соціально-психологічне почуття охоплює широкий спектр проявів - від гордості за досягнення держави, поваги до історичної пам'яті, збереження національних і культурних традицій до глибокого переживання за долю країни в періоди криз і втрат.

У статті також наголошено, що звернення до історичного минулого сприяє усвідомленню молоддю власної ідентичності, формуванню розуміння свого місця в суспільстві та відповідальності за майбутнє держави. Знайомство з національною історією, культурою та традиціями дозволяє молодим людям усвідомити досягнення та помилки попередніх поколінь, зрозуміти значення державних цінностей, а також виробити активну громадянську позицію, що сприяє збереженню та розвитку суспільства.

Ключові слова: державна молодіжна політика, органи державної влади, патріотизм, духовно-моральні цінності, національна свідомість, громадянська відповідальність, молодь, публічне управління.

Naida Inna. The Role of State Authorities in the Formation of Spiritual, Moral, and Patriotic Values among Youth

The article is devoted to the study of the role of state authorities in shaping the spiritual, moral, and patriotic values of youth in the context of contemporary social transformations, global challenges, and socio-political changes.

It analyzes how state youth policy, legal frameworks, and practical initiatives influence the development of national consciousness, civic responsibility, and active participation of the younger generation in public life.

It has been established that during periods of socio-political upheavals, armed conflicts, and threats to national security, the importance of patriotic and spiritual-moral orientations among young people significantly increases. In this context, their purposeful formation becomes one of the most important tasks of state youth policy, as stable values determine social stability, an active civic position, and the long-term development of the state.

The article reveals the main manifestations of patriotism as a state value among youth, including love for the homeland, respect for historical heritage, the formation of national consciousness, civic responsibility, and a respectful attitude toward the state language.

It is noted that love for the homeland implies a conscious belonging of an individual to the state, acceptance of the full set of rights, freedoms, and responsibilities, as well as a readiness to act in the interests of society and the state.

It is shown that patriotism is a socio-historical phenomenon, the content and forms of which change depending on historical conditions, social challenges, and the interests of social groups.

Patriotism as a socio-psychological feeling encompasses a wide range of expressions - from pride in the achievements of the state, respect for historical memory, and preservation of national and cultural traditions, to deep concern for the fate of the country during periods of crisis and loss.

The article also emphasizes that engagement with historical heritage helps young people understand their own identity, form an awareness of their place in society, and develop responsibility for the future of the state. Familiarity with national history, culture, and traditions allows young people to recognize the achievements and mistakes of previous generations, understand the significance of state values, and develop an active civic stance that contributes to the preservation and development of society.

Key words: *state youth policy, state authorities, patriotism, spiritual and moral values, national consciousness, civic responsibility, youth, public administration.*

Постановка проблеми. Сучасна Україна перебуває в складних умовах соціально-політичних трансформацій, інформаційних та воєнних викликів, під впливом яких питання щодо формування духовно-моральних та патріотичних цінностей молоді стає надзвичайно актуальним. Молоде покоління є стратегічним ресурсом розвитку держави, носієм її цінностей і майбутнім політичної та громадянської еліти. Водночас спостерігається тенденція до зниження рівня патріотичної свідомості та громадянської активності серед частини молоді, що пов'язано з впливом глобалізаційних процесів, інформаційного середовища та соціальних криз.

Виникає потреба у комплексному дослідженні щодо ролі органів державної влади як суб'єктів державної молодіжної політики у формуванні стійких духовно-моральних орієнтирів, національної свідомості та готовності до активної участі у громадському житті серед молоді. Проблема полягає в тому, що, незважаючи на наявність нормативно-правових документів та державних програм, реалізація патріотичного виховання молоді часто носить фрагментарний характер, що знижує ефективність формування ціннісних орієнтацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні аспекти формування духовно-моральних та патріотичних цінностей молоді в Україні досліджували Є. Бородін [1], Т. Стукан [2], Н. Гончарук [3], О. Скрипнюк [4], та інші. У наукових працях цих авторів розглядаються питання ролі державних органів у реалізації молодіжної політики, формування національної свідомості, патріотичного виховання та громадянської активності молоді.

Незважаючи на значну кількість публікацій з окресленої проблематики, питання системного формування патріотизму як складової державних цінностей серед молоді все ще потребує поглибленого аналізу. Зокрема, у сучасних дослідженнях недостатньо висвітлено практичні механізми інтеграції духовно-моральних і патріотичних орієнтацій у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, ефективні інструменти взаємодії з освітніми та громадськими інституціями, а також вплив нормативно-правових програм на конкретні результати виховання молоді.

Мета статті – передбачає розкриття значення державного впливу на формування ціннісних орієнтацій, вивчення ефективності існуючих програм та ініціатив у сфері патріотичного і духовно-морального виховання, а також визначення пріоритетів розвитку державної молодіжної політики у сучасних соціально-політичних умовах.

Роль органів державної влади у формуванні духовно-моральних та патріотичних цінностей молоді в сучасній Україні є однією з ключових складових державної молодіжної політики, оскільки саме молоде покоління визначає перспективи суспільного розвитку, рівень громадянської зрілості та стійкість демократичних інститутів. У наукових дослідженнях наголошується, що державна молодіжна політика виступає системним механізмом впливу на соціалізацію молоді, її ціннісні орієнтації та громадянську активність [1].

В умовах глибоких суспільних трансформацій, воєнних викликів та загроз національній безпеці формування патріотизму та духовно-моральних засад у молоді набуває особливої актуальності. Молоде покоління виступає стратегічним ресурсом держави, оскільки саме його ціннісні орієнтації визначають перспективи соціального розвитку, стабільності та зміцнення демократичних інститутів. Патріотизм серед молоді не обмежується лише любов'ю до Батьківщини, він включає формування національної свідомості, громадянської відповідальності, поваги до історичного минулого та державної мови.

Сучасні виклики, такі як інформаційні впливи, глобалізація, конфлікти та внутрішні соціальні кризи, створюють додаткові ризики деморалізації молодого покоління, зменшення його активності та відчуження від державних цінностей. У цьому контексті держава має забезпечити цілеспрямовану політику виховання патріотизму через інституційні та нормативно-правові механізми, освітні програми та участь молоді у громадських ініціативах.

Особлива увага має приділятися розвитку духовно-морального середовища, яке формує критичне мислення, здатність до відповідальної участі у суспільному житті та готовність захищати інтереси країни. Таким чином, формування патріотизму та моральних цінностей стає не лише соціальною потребою, а й стратегічним завданням держави, що забезпечує сталий розвиток і національну безпеку.

Державна молодіжна політика охоплює сукупність управлінських рішень і дій, спрямованих на створення умов для самореалізації молоді, її інтеграції у суспільне життя та формування відповідальної громадянської позиції.

На думку Т. Стукана, ефективна реалізація молодіжної політики неможлива без чіткого визначення її принципів, серед яких важливе місце посідають патріотизм, соціальна справедливість та партнерство держави і громадянського суспільства [2].

У цьому контексті органи державної влади виступають ключовими суб'єктами формування ціннісного середовища, в якому відбувається становлення молодої особистості. Вони визначають пріоритети державної політики щодо молоді, розробляють і впроваджують програми, що сприяють розвитку національної свідомості, патріотизму, громадянської активності та духовно-моральних засад. Органи влади не лише забезпечують нормативно-правову підтримку цих процесів, але й створюють умови для активної участі молоді у суспільному житті через освітні, культурні, волонтерські та соціальні ініціативи.

Особливу роль відіграє поєднання державних зусиль із діяльністю громадських організацій, освітніх установ та місцевих громад, що дозволяє формувати середовище, у якому молодь отримує можливість реалізовувати свої здібності та долучатися до важливих соціальних і державних проєктів. Таке партнерство забезпечує не тільки передачу знань і навичок, а й розвиток відповідальності, лідерських якостей, критичного мислення та активної громадянської позиції.

Таким чином, органи державної влади виступають не лише адміністративними структурами, а й соціально-педагогічними агентами, здатними впливати на формування ціннісних орієнтацій молоді, створювати умови для її самореалізації та виховувати покоління, яке свідомо сприймає свої права, обов'язки і відповідальність перед суспільством і державою.

Важливу роль у формуванні духовно-моральних і патріотичних цінностей молоді відіграє публічна служба як інституційна основа реалізації державної політики. Дослідження свідчать, що саме якість управлінських рішень, професіоналізм державних службовців та їх ціннісні орієнтації значною мірою впливають на ефективність молодіжної політики [3].

Органи державної влади повинні не лише формувати відповідну нормативно-правову базу, яка регламентує діяльність молодіжних програм і забезпечує правові гарантії реалізації державної політики, а й самі демонструвати високий рівень дотримання морально-етичних стандартів у публічному управлінні. Приклад професійної, чесної та відповідальної поведінки державних службовців слугує для молоді важливим орієнтиром у формуванні власних цінностей, патріотичних і моральних принципів. Водночас прозорість, підзвітність і етичність діяльності органів влади сприяють підвищенню довіри молоді до державних інститутів і стимулюють активну участь у суспільному житті, формуючи усвідомлену громадянську позицію.

Особливе значення у цьому процесі має державна політика у сфері національно-патріотичного виховання молоді. Як підкреслюють О. Скрипнюк та Я. Жовнірчик, патріотичне виховання повинно ґрунтуватися на поєднанні національних цінностей, демократичних принципів та активної участі молоді у суспільному житті [4].

У цьому аспекті особливу увагу слід приділяти ефективній координації дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, а також їх тісній співпраці з освітніми установами, культурними закладами та громадськими організаціями, які працюють із молоддю. Така взаємодія дозволяє забезпечити системність і комплексність заходів, спрямованих на формування патріотичних і морально-етичних цінностей, а також створює можливості для реалізації молодіжних ініціатив на місцевому та державному рівнях. Важливим елементом цієї взаємодії є проведення спільних освітніх і просвітницьких програм, культурно-патріотичних заходів, наукових і волонтерських проєктів, які стимулюють активну участь молоді у суспільному житті та зміцнюють її національну ідентичність.

Координація між різними ланками державної влади та громадськими структурами також сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, обміну досвідом і найкращими практиками у сфері національно-патріотичного виховання. Вона забезпечує можливість комплексно оцінювати результати політики, адаптувати програми до потреб різних категорій молоді та реагувати на сучасні виклики, що впливають на формування їхніх духовно-моральних і патріотичних орієнтацій. Таким чином, спільна діяльність державних органів, освітніх установ та громадських організацій створює середовище,

у якому молодь отримує не лише знання, а й практичні навички громадянської активності та соціальної відповідальності.

Інституціональне забезпечення формування духовно-моральних і патріотичних цінностей молоді включає діяльність спеціалізованих органів, програм та установ, що реалізують державну молодіжну політику. За результатами наукових досліджень, ефективність таких інституцій значною мірою залежить від чіткості розподілу повноважень, наявності ресурсів та стратегічного бачення розвитку молодіжної сфери [5].

Державна підтримка молоді реалізується також через комплекс соціальних програм і заходів, спрямованих на забезпечення її соціального захисту, розвитку волонтерського руху та активної громадянської позиції. До таких заходів належать програми стипендій та грантів для навчання та наукових досліджень, підтримка молодіжного підприємництва, створення центрів розвитку та дозвілля, а також заходи з соціальної адаптації молодих людей у складних життєвих ситуаціях.

Особлива увага приділяється розвитку волонтерських ініціатив, які не лише залучають молодь до реальної соціально значущої діяльності, а й сприяють формуванню її патріотичних і моральних цінностей, відповідальності за громаду та країну в цілому.

Крім того, державні програми стимулюють участь молоді у суспільно-політичному житті, організації культурних, освітніх та спортивних заходів, що формують почуття належності до спільноти та держави.

Соціальна підтримка молоді включає також психологічну, правову та інформаційну допомогу, що дозволяє підвищувати її стійкість до негативних впливів сучасного суспільства, забезпечує розвиток самостійності та активності.

Таким чином, державні соціальні програми виступають ефективним інструментом формування духовно-моральних і патріотичних цінностей молодого покоління та розвитку його громадянської відповідальності.

На думку Л. Перевалова, соціальний вимір молодіжної політики є важливою передумовою формування у молоді почуття відповідальності за суспільство та державу [6]. Важаємо, що такі заходи сприяють зміцненню довіри молоді до органів державної влади та формуванню позитивного образу держави.

В умовах демократичних трансформацій важливим напрямом діяльності органів державної влади є впровадження інноваційних підходів до патріотичного виховання. Дослідники наголошують, що сучасний патріотизм має формуватися не шляхом формального нав'язування ідей, а через активну участь молоді у суспільно значущих ініціативах, розвитку лідерства та громадянської відповідальності [7].

Особливу увагу слід приділяти формуванню правової культури молоді та її активному залученню до процесів публічного управління, адже це сприяє усвідомленню нею власних прав і обов'язків, розвитку громадянської відповідальності та навичок участі у прийнятті рішень на різних рівнях влади. Залучення молоді до громадських, консультативних та волонтерських ініціатив дозволяє їй на практиці засвоювати принципи демократичного управління, оцінювати ефективність державних програм і проєктів, а також відчувати власний вплив на розвиток громади та держави.

Таким чином, формування правової культури стає важливою складовою патріотичного і морального виховання молоді.

Нормативно-правові та інституційні засади молодіжної політики в Україні визначають рамки діяльності органів державної влади у цій сфері. Законодавче забезпечення молодіжної політики створює умови для реалізації державних програм і проєктів, спрямованих на духовно-моральний і патріотичний розвиток молоді [8].

Водночас важливим завданням залишається адаптація нормативної бази до сучасних викликів і потреб молодого покоління.

Значний вплив на формування патріотичних цінностей молоді має інформаційне середовище. У наукових дослідженнях підкреслюється, що в умовах інформаційної війни та поширення маніпулятивних технологій держава повинна приділяти особливу увагу медіаграмотності та психологічній стійкості молоді [9].

Стратегічні пріоритети державної молодіжної політики закріплюються у державних цільових програмах, які визначають напрями діяльності органів державної влади у сфері роботи з молоддю [10].

Ефективна реалізація програм підтримки молоді та формування її духовно-моральних і патріотичних цінностей потребує системного підходу, який передбачає чітке планування, визначення пріоритетів та оцінку результатів на всіх рівнях державного управління.

Не менш важливою є міжвідомча взаємодія центральних та місцевих органів влади, освітніх установ, громадських організацій та волонтерських ініціатив, що дозволяє координувати ресурси, обмінюватися досвідом і забезпечувати комплексне вирішення завдань.

Активне залучення молоді до процесів державного управління та громадських проєктів формує у неї практичні навички громадянської участі, підвищує відповідальність і патріотичну свідомість, що забезпечує довгострокову ефективність державної молодіжної політики.

Висновки. Аналіз наукових джерел і практичної діяльності органів державної влади свідчить, що формування духовно-моральних та патріотичних цінностей молоді є одним із пріоритетних завдань державної молодіжної політики. Патріотизм і громадянська активність молоді визначають не лише соціальну стабільність суспільства, а й перспективи розвитку державності в цілому.

Встановлено, що ефективне формування цих цінностей можливе за умови системного підходу, який поєднує нормативно-правове забезпечення, інституційні механізми, міжвідомчу координацію та активне залучення молоді до суспільно значущих ініціатив.

Особлива роль належить державним програмам і проєктам, спрямованим на патріотичне виховання, розвиток національної свідомості та духовно-морального середовища.

Патріотизм у молоді проявляється через любов до Батьківщини, повагу до історичного минулого, збереження національних традицій, відповідальність за долю держави та активну участь у громадському житті.

Формування цих цінностей потребує комплексного підходу, що враховує соціально-історичний контекст, психологічні особливості молоді та сучасні виклики інформаційного середовища.

Таким чином, роль органів державної влади у формуванні духовно-моральних та патріотичних цінностей молоді є визначальною, і їх діяльність у цій сфері має бути стратегічною, системною та орієнтованою на практичну реалізацію державних цінностей у житті молодого покоління.

Література:

1. Бородін Є. І. Державна молодіжна політика в Україні: механізм формування та реалізації в контексті розвитку. Дніпро : Грані, 2019. 176 с.
2. Стукан Т. М. Молодіжна політика: сутність, основні принципи та стан реалізації в Україні. *Таврійський науковий вісник. Серія «Економіка»*. 2020. № 4. С. 125–131.
3. Гончарук Н. Формування та реалізація державної молодіжної політики на публічній службі в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2023. Т. 11, № 4. С. 64–73.
4. Скрипнюк О., Жовнірчик Я. State policy of Ukraine in the field of patriotic education of youth: current state and prospects for development. *Public Administration and Regional Development*. 2023. Т. 19. Р. 152–176.
5. Біла Д. О. Інституціональне забезпечення формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні : дис. ... канд. наук з держ. упр. Дніпро, 2024. 254 с.
6. Перевалова Л. В. Державна молодіжна політика та соціальний захист молоді в Україні. *Наукова школа академіка І. Язюна у працях його соратників і учнів* : матеріали наук.-практ. конф. Харків : НТУ «ХПІ», 2025. С. 104–105.
7. Трещов М. М. Національно-патріотичне виховання молоді як інструмент державного реагування на демократичні трансформації. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія «Право, публічне управління та адміністрування»*. 2025. № 16.
8. Іваній О. Законодавчі та інституційні засади молодіжної політики в Україні. *До 30-річчя Незалежності України та 25-річчя Конституції України*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2021. С. 633–637.
9. Череповська Н. І. Media-psychological features of youth patriotism in the information age. *Наукові студії з соціальної та політичної психології*. 2021. Вип. 48. С. 188–200.
10. Про затвердження Державної цільової програми молодіжної політики України на 2026–2030 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 2 січня 2026 р. № 20. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-derzhavnoi-tsilovoi-sotsialnoi-prohramy-molod-ukrainy-pokolinnia-stiikosti-t20126> (дата звернення: 02.01.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 21.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 01.05.2026